

Za osobní jmění jest také počítati náhradu hodnoty zkažených, ztracených nebo odňatých věcí, patřících do jeho osobního majetku. Manželé konečně mají možnost podle § 3 č. 4 každý spolunabytý majetek smlouvou manželskou prohlásiti za majetek osobní.

Všechno ostatní jmění je tedy koakvisicí, tedy výdělek manželů, každá akvizicio onerosa, nahodilé rozmnožení majetku, tedy na příklad výhra na los nabytý za trvání manželství, nalezený poklad. Dle toho, co bylo uvedeno, je patrné, že koakvisicí je také důchod osobního jmění, neboť koakvisice je — jak praví uher-ský civilista Grossschmid — ideálním požívatelem obou osobních majetků.

O tom, jak se hodnota osobního majetku určuje, má ustanovení § 6 osnovy. Majetek, který je tu při právoplatném skončení manželského spoluzítí, určuje se hodnotou, kterou má v této době, byl-li však zcizen za manželského spoluzítí, hodnotou v době zcizení. Podotknouti nutno, že z těchto hodnot odpočítává se přírůstek, který nastal nákladem jiným, než který uvádí § 9 č. 1, tedy veřejnými dávkami, pojistnými náklady a náklady obyčejných oprav a budov, které připadají na dobu manželského spoluzítí a vztahují se na osobní majetek. Jiný osobní majetek hodnotí se podle doby uzavření manželství, nebo, byl-li nabyt později, podle doby nabytí.

Poněvadž koakvisační podstata vypočítává se tím způsobem, že od celé majetkové podstaty odpočítávají se osobní aktiva a pasiva obou manželů, určuje osnova v § 7, co jest počítati za osobní dluhy. Jsou to všechny závazky manžela a břemena, váznoucí na jeho osobním majetku, necht jsou tu v době dělení ještě, či nikoliv.

Osnova správně nepřijímá tak zvaný systém red-integrace, dle něhož musí býti osobní majetek bez výjimky a v první řadě nahrazen, tedy i v tom případě, jestliže ho manžel — vlastník — promrhal nebo jinak utratil. Nahrazen musí býti ovšem osobní majetek do koakvisice skutečně investovaný.

Za osobní dluhy osnova dále počítá v § 8 bez ohledu na to, kdy vznikl, každý dluh, který 1. přešel nebo vznikl dědictvím nebo bezplatným jednáním mezi živými; 2. zatěžuje manžela jakožto držitele věci patřící k jeho osobnímu majetku (toto ustanovení zdá se býti v nesouhlasu s § 9 č. 4); 3. který vznikl bezplatným poskytnutím mezi manžely nebo bezplatným činem, pokud dluh převyšuje manželovo obohacení z takových jednání.

Osnova nespokojuje se však výpočtem dluhů osobních, ale chce býti tak přesná, že vypočítává i dluhy, které osobními nejsou. Důvodová zpráva považuje tento výpočet za nutný doplněk předcházejících paragrafů, mám však za to, že je to spíše vysvětlováním, nežli nutným doplňkem, neboť, co není osobním dluhem, může býti jen dluhem koakvisačním. Zdálo by se na první pohled ne dost pochopitelným, že podle § 9 č. 1 veřejné dávky, pojistné platy a náklady obyčejných oprav a obnov, které připadají na dobu manželského spoluzítí a vztahují se na osobní majetek, nejsou dluhy osobními, uvážíme-li však, že naopak důchody ze jmění osobního jsou koakvisací, je ustanovení to zcela na místě.

Samozřejmě nejsou dluhy osobními, jak uvádí § 9 č. 2 náklady spojené s manželstvím, výbava po-

vinná pro společné potomky, pravděpodobně také věno pro společné potomky. Osnova nepovažuje za osobní dluh úroky z osobních dluhů, připadající na dobu manželství, naproti tomu však umořovací splátky osobních dluhů jsou dluhem osobním. Že úroky z osobních dluhů jsou dluhy koakvisičními, pro to důvodem je pravděpodobně ta okolnost, že i důchody jmění osobního jsou koakvisicí. Přes to však zásada tato nebude vždy spravedlivá, neboť někdy bude koakvisace přispívati na dluhy osobní, ačkoliv ze jmění osobního prospěchu míti nebude (neknihovní dluh) a naopak zase může míti užitek ze jmění osobního a na dluh přispívati nebude. Osobním dluhem nejsou dále občasně jiné dávky, osnova bohužel neříká jaké, dále obvyklé příležitostní dary, učiněné za manželského spoluzítí. Jedná se patrně o dary jak mezi manžely, tak i třetím osobám. Samozřejmě jsou osobním dluhem i závazky, vzniklé z bezplatného poskytnutí manželova mezi živými nebo bezplatným činem (§ 8 č. 3).

Za dobu spolunabývání pokládá se dle osnovy doba manželského spoluzítí a sice faktického spoluzítí, neboť jenom za skutečného spoluzítí a z důvodu spoluzítí lze míti za to, že manželé pracují, nabývají a šetří jeden pro druhého. Musí se jednati ovšem o manželství platné, nebo aspoň putativní, stačí ovšem matrimonium nullum, at relativně nebo absolutně neplatné, pokud není za neplatné prohlášeno. Nestačí ovšem non matrimonium, tedy také ne konkubinát.

Důležité je ustanovení § 10 odst. 2 osnovy, dle něhož manželé mohou manželskou smlouvou dobu koakvisace sami stanoviti, tedy na příklad pouze na určitou řadu let. Stejně důležité je i ustanovení § 11 osnovy, který zachovává zásadu práva platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi, podle níž v době, kdy manželé fakticky žijí od sebe oddělení, což vyjádřeno jest slovy »přerušili-li manželské spoluzítí, nikoliv po právu«, není společného nabývání. Osnova klade podmínku, aby takové faktické oddělení manželů trvalo až do zániku manželství po právu. Tedy rozejdou-li se manželé na čas od sebe, aniž by manželství bylo rozvedeno nebo rozloučeno a po čase se k sobě zase vrátí, nepřerušuje se doba spolunabývání. Kdyby však takové oddělení trvalo až do zániku manželství po právu, má se za to, že doba spolunabývání skončila v čase jejich faktického rozchodu. (Pokrač.)

Notář Dr. Kotěra:

Ještě k otázce unitas actus.

Otázka tato byla prodebatována i na měsíční schůzce odboru spolku v Brně. Z debaty bylo patrné, že notáři cítí nutnost této jednotnosti, ji také vesměs dodržují, a neradi připouští, aby snad výjimečně z důvodu praktické potřeby se jednotnost obcházel.

Tu připomínám, že ti pp. kolegové, kteří by z důvodů praxe doporučovali přerušeni uvedené zásady, jsou na omylu základním. Unitas actus není nikde předepsána, také se jistě na ni při sestavování not. řádu nemyslílo, a to z toho důvodu, že notářský akt sám o sobě jest forma, a to forma solemní, a právě z této solemnity plyne nad slunce jasněji nutnost jednotnosti.

Dovoluje-li obč. zákon nejednotnost smlouvání se, tedy nabídku a přijetí, činí tak pro jednání bezformální.

Ale právě proto pro určité smlouvy byla předepsána výjimečná forma spisu notářského, protože jest jednání přísnější a předpokládá zevrubné prozkoumání vzájemného poměru stran. Strany si musí při zachování formy uvědomiti vážnost úkonu.

Proto této formě podrobeny smlouvy darovací, a smlouvy mezi manželi, aby se vyjádření stalo od strany jedné v oči straně druhé, aby stranám mohl být vyložen význam jednání. Proto bylo této formě podrobeno smlouvání se osob zatížených slepotou, hluchotou a němotou, aby případně i za pomoci prostředníků vyšetřena byla pravá vůle stran, a zamezeno smlouvání se, které by snad bylo na úkor osob takto zatížených.

A jak by bez jednotnosti aktu měla vypadati smlouva o společnost s omezeným ručením?

Také smlouvy svatební podrobeny formě jediné proto, že se stranám musí vyložit vážnost okamžiku, a úpravy majetkových poměrů pro celý život. Slavnostní uzavření sňatku nelze si mysliti bez současné přítomnosti stran resp. aspoň plnomocníků, uzavření smluv majetkových má jistě v tomto případě také veliký význam, ba právě, jak známo z praxe, ještě větší.

Uvolní-li se solemnit a formy, uvolní se sama potřeba spisu notářského. Na tuto konsekvenci nutno vždy pomýšleti.

Už dnes jest patrné z rozhodování při nejv. soudě o potřebě spisu při smlouvách darovacích, že se rozlišuje slib daru a přijetí jeho, a uvažuje o otázce, zda formě podléhá slib, či přijetí, či oboje. Jisto jest, že striktní formě podrobena jest celá smlouva, a že slib a přijetí musí se státi současně, aby bylo možno zachování formy. Připustí-li se rozdělení smlouvy na dvě části, uvolní se nezbytně požadavek spisu notářského, protože pro jednostranný projev nemá solemnit celého úkonu významu.

Nechtí-li strany, neb nemohou-li pro překážku nějakou zachovati jednotnost, pak prostě nemohou uzavírat smlouvy ve formě spisu, důsledky pro ně plynoucí musí si nésti samy. Vědyť mají možnost se dáti zastoupiti plnomocníkem.

Při shora uvedené debatě bylo připomenuto, že zemřelý notář Dr. Knesl ve Vranově při čtení spisu a podpisu jeho zachovával obřadnost až přílišnou. Odporuji vřele všem notářům, aby zachovávali plně slavnostnost tohoto úkonu, protože forma působí více, než jakékoliv slovo na uvědomění si stran o vážnosti úkonu.

Pro tuto závažnost byl vydán notářský řád, proto smlouva taková nazvána notářským aktem, proto se dbá v disciplinárních věcech vážnosti stavu, a proto také si stav vydobyl té všeobecné důvěry, která jest podkladem celé jeho působnosti.

Dr. Felix Bělohlávek, Rakovník:

K výkazu o dílu povinném.

Darování mezi živými zpravidla jsou neodvolatelná (§ 946 o. z.).

Jednou z výjimek z tohoto pravidla je odvolání daru v případě, že se nedostává na díl povinný, zjištěný připočítáváním darů ku pozůstalosti ve smyslu § 785 o. z.

Zásadně bude se v těchto případech jednati o mate-

riál sporu, zejména i v tom krajním případě, kdy tu vůbec žádného pozůstalého majetku není, kdy vydědění nepominutelného dítěte provedeno bylo rozdělením resp. zbavením se majetku za živa.

Když v tomto případě nepominutelné dítě neobdrželo nic nebo jen část na krytí svého nároku nepřekročí asi činnost soudce projednacího snad nějaký ten pokus o dobrovolnou dohodu, ostatní bude ponecháno žalobnímu návrhu a prostředkům procesním.

Jinak je tomu však, když pozůstalo jmění, ze kterého nárok na díl povinný, vypočtený s připočítáním darů (§ 785 o. z.) může být kryt.

Tu rozvinouti se musí činnost officiosní, která vrcholí § 152 nesp. pat. v požadavku výkazu o dílu povinném: vznikne-li pochybnost, zda chránělec není zkrácen ve svém nároku na díl povinný musí být z moci úřední požadován o dílu povinném výkaz, který musí odpovídati ustanovením §§ 783—789 o. z.

Paragrafy tyto, jež jsou ovládnány duchem zvláštní rigorosity jsou pro tento výkaz základem přesným a podrobným a podle jich znění před III. novelou počítáno bylo toliko s pozůstalým jměním, které tu skutečně je v den úmrtí a o jehož přesné zjištění t. j. sepsání a odhadnutí s dostatek postaráno velícími předpisy zákona.

Novelou III. však rozšířen byl základ, z něhož díl povinný vypočítati se má o darování, která podle § 785 o. z. na žádost nepominutelného dítěte připočítati se mají k pozůstalosti.

O darování, to jest o čistou hodnotu těch kterých poskytnutí.

Otázka této čisté hodnoty bude jednoduchá, jedná-li se o poskytnutí peněžité bez jakéhokoliv protiplnění vůbec.

Jinak tomu však bude, jedná-li se o poskytnutí nepeněžité, odstupy statků nemovitých, o negotia mixta, darování s částečnou úplatou, o smlouvy, odvázné, koupě rent a výměnků, ve kterýchž smlouvách zhusta vědomě a podle pravé jich podstaty bývají darování míněna i uskutečňována.

Tu pak vzniká otázka, jak zjistiti onu čistou hodnotu darování, kterou jako početní základ (§ 785 o. z.) připočítati jest k pozůstalosti, aby díl povinný byl vypočten.

Představme si případ:

Otec, vdovec, majitel statku nemovitého, odevzdá čtyři léta před smrtí staršímu synovi tento statek nemovitý. V den své smrti zanechá tu pak ještě kapitál v čisté ceně 100.000 Kč, z něhož odkáže mladšímu nezletilému synovi 80.000 Kč a ústavů slepců 20.000 Kč. Starší syn vůbec projednání pozůstalosti se neúčastní a jsa předvolán se nedostaví.

Zákonný zástupce nezletilcův přednese, že staršímu synovi před smrtí zůstavitelovou odevzdán byl nemovitý statek v čisté ceně 300.000 Kč, navrhuje připočtení jeho k čisté pozůstalosti 100.000 Kč, takže ze součtu tohoto 400.000 Kč činí nezletilcův díl povinný 100.000 Kč, čímž ve smyslu kodicillu je nezletilec zkrácen o 20.000 Kč, na které v pozůstalosti ještě je úhrada.

Kdyby úhrada v pozůstalosti již nebyla a bylo nutno sahnouti k pomoci § 951 o. z. a žádati vydání daru, byl by tu případ procesní a dána možnost v procesu tom zjistiti čistou cenu statku nemovitého, jímž starší syn byl obdařen. Soudce nesporný měl by zde jen úlohu zjistit — na základě dat katastrálních, smluv a jiných listin